

Mind Games / Steven Collins // NATO Review. – 2003. – Summer. – 18 p. 14. Pontoniere P. U.S. Launches Psyops War Against Iraq / Paolo Pontoniere // New America Media. – 2003. – Mar 13. – P. 3–4. 15. Зінько С.Ю. Країни Близького Сходу в сучасних міжнародних інформаційних відносинах: Монографія / Соломія Зінько. – Львів: Ліга-Прес, 2009. – 364 с. 16. Pintak L. Cairo Ignores U.S. Request to Pull Plug TV in Iraq / L. Pintak // Columbia Journalist Review. – 2007. – January 4. – 1 p. 17. Панин М. Один видеоролик стоить цілої дивізії / М. Панин // Інфо Рос. – 2007. – 5 лютого. – 2 с. 18. Hunt W. Baghdad Burning: The blogosphere, Literature and the Art of War. / W. Hunt // Arab Media and Society. – January 2008. – 3 p. 19. Крисенко Д.С. Ірак у системі зовнішньої політики США (2003–2006): від гуманітарної інтервенції до спроб мирної розбудови держави. / Д.С. Крисенко // Магістеріум: Історичні студії. – 2007. – Вип. 28. – С. 59. 20. Galbraith W. The End of Iraq: How American Incompleteness Created a War without End / W. Galbraith // Simon and Schuster. – New York, 2006. – 272 p. 21. Джабер Н.А.А. – Т. Воєнно-політична ситуація в Іраку: сучасні тенденції / Джабер Наджим Абдулла Аль-Темімі // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2009. – Вип. 46. – С. 667–672. 22. Швед В. Близькосхідна політика США на сучасному етапі: наслідки реалізації “Стратегії новий шлях вперед” / Відділ досліджень країн Близького Сходу та Азійсько-Тихоокеанського регіону ін-ту стратегічних досліджень / В. Швед. – [Електронний ресурс]. – www.policyinfokiev.com.ua.

УДК 356.35(477)

Б.С. Левик

Національний університет “Львівська політехніка”

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ ВІЙСЬКОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
У ЗАХИЩЕНИХ РОБОТАХ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
к 35.052.15 ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 20.02.22. – ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ
(ІСТОРИЧНІ НАУКИ) НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
“ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА” (1992–2011 рр.)**

© Левик Б.С., 2012

Проведено аналіз захищених докторських та кандидатських робіт спеціалізованої ради Національного університету “Львівська політехніка” в період 1991–2011 рр., з питань військової безпеки України.

The article analyzes the research results of Doctorate thesis submitted and approved by the Scientific council of the Lviv Polytechnic National University within 1991–2011 time period, which concentrated upon various components of Ukrainian military security.

Після проголошення незалежності України однією з перших спеціалізованих учених рад з військової історії була відкрита 24 вересня 1992 р. у Львові при Державному університеті “Львівська політехніка”. Вона була єдиною на той час спеціалізованою Вченою радою для захисту дисертацій з військової історії. Незмінним головою її є доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії ВО України Дещинський Леонтій Євгенович. Тривалий час до її складу входили доктори наук, професори з військових та історичних наук: Репіло Ю.Є. – заступник голови, докт. військових наук, професори; Красівський О.Я. – докт. іст. наук, професор, Ткачук П.П. – докт. іст. наук, професор, Кузьминець О.В. – докт. іст. наук, професор, Плисюк В.П. – докт. іст. наук, професор, Трофимович В.В. – докт. іст. наук, професор, Павлюк С.П. – докт. іст. наук, професор, Постолюк Р.М. – канд. іст. наук, професор та інші.

Необхідно зазначити, що захищені докторські і кандидатські дисертації мають важливе наукове і практичне значення для глибокого застосування їх висновків і рекомендацій щодо покращання підготовки Збройних сил України на сучасному етапі. Питання створення національних Збройних сил, їх розвиток та реорганізація у сучасних умовах, висвітлення постійного процесу реформування армії, забезпечення військової безпеки України в період виникнення нових військових загроз стали основою обраних тем докторських та кандидатських дисертацій. У роботах здобувачів підкреслюється, що Українська армія, в якій відбулось величезне скорочення та трансформування, зуміла багато зробити для підвищення міжнародного авторитету України.

Важливе значення для висвітлення національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. мають роботи, в яких вивчені та узагальнені історичні події щодо боротьби українського народу за свою державу після створення Центральної Ради і її державницькі заходи щодо проголошення незалежної України. Однак тоді не було єдності серед політичних партій, які входили до її складу. Це привело до створення гетьманату, директорії, які воювали одне проти одного, замість створення і зміцнення української державності. Найбільше в побудову української державності вніс гетьман П. Скоропадський, завдяки якому були проголошені усі атрибути української державності: введено національну грошову одиницю “гривню”, створено фінансові, культурні, освітні, будівельні відділи. Відкрито школи-ліцеї з українською мовою викладання, Київський та Подільський університети, відкрито українську Академію наук. Було надано значну фінансову та військову допомогу ЗУНР в її боротьбі з польськими окупантами. Українська державність набула визнання на світовій арені.

Проте комуністичні погляди В. Винниченка, його погляди про федералізм України з Росією, призвели до її упадку. Українська державність була знищена її ворогами, тому що не було єдності серед політиків того часу. Цей висновок повністю можна застосувати і до сучасної України [1, 2, 4, 9, 13, 17, 24, 25, 29, 30, 31].

Сьогодні спеціалізована Вчена рада з військової історії НУ «Львівська політехніка» єдина при технічному ВНЗ України. Слід зазначити, що за цей період було захищено 196 дисертацій, з них 8 докторських та 136 кандидатських за спеціальністю “Військова історія”. Здобувачі досліджували питання військової безпеки.

Питання створення та розвитку національних Збройних сил України 1991– 2010 рр. були актуальною темою дослідників. Автори зауважують, що Збройні сили постійно реформуються з виникненням нових загроз. Українська армія, в якій відбулось величезне скорочення та трансформування, зуміла багато зробити для підвищення міжнародного авторитету України, беручи активну участь у миротворчих операціях ООН та НАТО. Дослідники зазначають, що питання національного військового будівництва залишається відкритим. На цьому шляху не врахований існуючий історичний досвід. Міністерство оборони України перейшовши на програмно-цільовий метод планування, намагається максимально забезпечити військову безпеку, яка є найважливішою складовою національної безпеки країни. Автори зробили свій внесок, наголошуючи на наявних позитивних тенденціях будівництва Збройних сил України (перехід на якісні параметри, оптимізація чисельності та структури, інформатизація та автоматизація, професіоналізація та демократизація). Ці тенденції зумовлені реальністю, зміною геополітичного становища України. У цьому питанні дослідники роблять висновок, що Україні потрібна оптимальна, боєздатна, професійна армія на контрактній основі [6, 11, 15, 21, 33].

Вивчались та досліджувались принципово нові види напрямів військової діяльності провідних країн світу. Дослідники підкреслювали, що на рубежі ХХ–ХХІ ст. у світі зростає чисельність країн, які мають ракетні системи, зокрема стратегічного значення. Саме тому глобальна система протиракетного захисту (ПРО – протиракетна оборона) стала актуальною серед забезпечення військової безпеки як країни, так і цілого регіону (Північної Америки, Європи). Автори досліджень наводять приклад побудови європейської стратегічної протиракетної оборони, в якій Україна не бере участі, хоча здатна надати інформаційне забезпечення, а за відповідних капіталовкладень увійти в архітектуру безпекового протиракетного європейського простору. Доповнюючи націо-

нальну військову історію та її складову історію озброєння, вони переконливо доводять, що з появою новітньої стратегічної зброї масового ураження – ракетно-ядерних систем, – розпочалась трансформація сфери національної безпеки, розроблення нової стратегії і тактики ведення оборони і війни, розроблення, створення та впровадження систем стратегічної протиракетної оборони на прикладі США, Франції, Великої Британії, Російської Федерації. Дослідники вперше доводять існування причинно-наслідкового зв'язку між розвитком ракетно-ядерної зброї і виникнення систем ПВО та їх впливом на побудову нових систем безпеки [22].

Узагальненню та висвітленню історії створення аеромобільних військ України присвячено дослідження, у якому підкреслено, що Сухопутні війська ЗСУ мають у своєму складі багато частин аеромобільних (колишніх повітряно-десантних) військ, які в майбутньому повинні стати основою Сил швидкого реагування. Це дослідження такого роду у вітчизняній історіографії є першим. Автор вказує, що перші експерименти зі створення повітряно-десантних військ (ПДВ) проводились у 1932 р. в Українському військовому окрузі на основі першого парашутно-десантного взводу, 1936 р. у Київському військовому окрузі була розгорнута авіаційно-десантна бригада. Дослідник зазначає, що бойове застосування ПДВ у роки Другої світової війни не отримало належного застосування через великі втрати під час десантування, окрім В'яземської операції у січні–лютому 1942 р. та Дніпровської – у вересні–листопаді 1943 р. У післявоєнні роки ПДВ використовувались під час ліквідації локальних конфліктів та воєн: Угорщина – 1956 р., Чехословаччина – 1968 р. та Афганістан – 1979–1989 рр. Перше, найбільше масове десантування військ у кількості 1200 осіб парашутним способом на території України відбулось у 1935 р. Сучасні національні аеромобільні війська перебувають на порозі переосмислення основних засад військової безпеки України, на основі державної програми реформування та розвитку ЗСУ на період 2006–2011 рр., Стратегічного оборонного бюлетеня на період до 2015 р. (Біла книга України). Станом на 1 січня 2008 р. аеромобільні війська нараховували 8700 військових, які становили 25-ту ПДБР (Дніпропетровська обл.), 79-ту АЕМБР (м. Миколаїв), 95-ту окрему АЕМБР (м. Житомир), 80-й АЕМП (м. Львів). У мирний час аеромобільні війська можуть застосовуватись у боротьбі з тероризмом та брати участь у проведенні антитерористичних та миротворчих операціях, здійснення заходів правового режиму під час надзвичайного стану. Проводячи порівняльний аналіз з ОСШР країн-членів, НАТО, дослідник прогнозує скорочення та оптимізацію аеромобільних військ ЗСУ за стандартами Організації Північноатлантичного альянсу [23].

Історичний досвід трансформації оборонно-промислового комплексу країн – колишніх членів Організації Варшавського договору у період 1991–2008 рр. – теж досліджувався як комплексний аналіз модернізації і трансформації оборонно-промислових комплексів (ОПК) країн “молодої демократії”. Посткомуністичний період показав особливості цього процесу. Особливу увагу автор приділив змінам українського ОПК, який ще у 1990 р. отримував з Державного бюджету України близько 27 % коштів. В ОПК України входило 3 600 підприємств, з яких 700 виготовляли продукцію виключно оборонного призначення. У ОПК працювало близько 1,5 млн. осіб. Україна “тягнула” 40 % від союзної потужності ОПК Радянського Союзу, однак на її території до проголошення незалежності не було закінчено виробничого циклу. Доля ОПК України була вирішена державою 2004 р. прийняттям КМУ Постанови № 423 від 31 березня “Державна програма реформування і розвитку ОПК України на період до 2010 р.” [20].

Комплексному дослідженню ведення інформаційно-психологічних війн було присвячено дослідження інформаційно-психологічних протиборств у воєнних конфліктах другої половини ХХ ст. Дослідник переконливо довів перспективність інформаційної війни на прикладах застосування інформаційно-психологічної боротьби під час військових конфліктів у Перській затоці (операція “Буря в пустелі”), на території колишньої Югославії (операція Об'єднаних збройних сил НАТО “Союзницька сила”), в Афганістані (операція “Непохитна свобода”). Дослідник доводить, що інформаційна боротьба є пріоритетом розвитку теорії та практики військового мистецтва як новий вид зброї. Саме такий підхід, на його думку, повинен орієнтувати теоретиків військової політики України на реалізацію оборонної достатності за умов оптимізації ЗСУ та економічної кризи, спонукати до пошуку якісно нових шляхів забезпечення військової безпеки держави [8, 10].

Особливу увагу в дослідженнях застосування зенітної артилерії Сухопутних військ у воєнних конфліктах кінця другої половини ХХ ст. присвячено історичній практиці характеру бойового застосування зенітно-артилерійських комплексів, повітряною обороною Сухопутних військ у ході військових конфліктів останніх років ХХ ст. у специфічних умовах: під час дій у гірській, лісистій, болотистій та пустельній місцевостях, у населених пунктах, під впливом фізико-географічних умов на бойові можливості зенітно-ракетних комплексів, боротьбі з засобами повітряного нападу. Дослідник охопив театр військових дій (ТВД) в Афганістані (1979–1989 рр), у зоні Перської затоки (1991 р.) і Чечні (1994–1996, 1999–2000 рр.). Зроблено висновок, що насиченість зенітною артилерією угруповань військ, які беруть участь у локальних військових конфліктах, повинна зростати у чотири рази [12].

Значну увагу приділено створенню й розвитку ліцеїв військового спрямування України (1991–2005 рр.). Дослідники намагались теоретично узагальнити та дослідити процес створення, розвитку та функціонування військових ліцеїв та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою як закладів довузівської військової підготовки незалежної України, складової національної системи військової освіти. Взавши об'єктом дослідження 16 українських ліцеїв та спираючись на вимоги Військової доктрини України, 17 ст. Конституції України, Концепції системи військової освіти, постанови КМУ “Про військові ліцеї та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою”, Розпорядження Президента України від 11.05.1999 р. “Про розширення мережі ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою”, Указу Президента України “Про державну програму будівництва та розвитку Збройних сил України на період до 2005 р.”, дослідники показали значення військових ліцеїв у підготовці військових фахівців, на яких покладено військову оборону країни, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості. Нова парадигма військової освіти відводить їй фундаментальну роль у забезпеченні військової безпеки і оборони держави. Дослідники провели порівняння функціонування аналогічних навчальних закладів у Росії, Білорусії, Казахстані та в далекому зарубіжжі. Вони показали, що, перебуваючи на повному державному утриманні, такі заклади різняться між собою законодавчою базою, яка регламентує їхню роботу, вимогами, викладеними у національних військових доктринах, структурою та чисельністю збройних сил, фінансово-економічними можливостями, національно-історичними відмінностями [15, 16].

Бойове застосування новітніх засобів збройної боротьби у локальних війнах 90-х років ХХ ст. досліджувались на прикладах ведення війни у Перській затоці (1991 р.) та в Югославії (1999 р.) Дослідники показують кардинально нові принципи ведення сучасної війни. У Перській затоці в операції «Союзницька сила» була розпочата епоха ведення війн з застосуванням космічних та високоточних технологій. США та їхні союзники тоді створили єдину глобальну інформаційно-ударну систему, яка застосовувалась на усіх рівнях: стратегічному, тактичному та оперативному. Основними елементами цієї системи були: космічна розвідка, виявлення стартів балістичних ракет, цілодобова навігація, безперебійний зв'язок, постійне супутникове метеорологічне забезпечення. Космічна розвідка у війні проти Іраку становила основу тактичної розвідки США. Були визначені точні координати командних пунктів, аеродромів, ракетних комплексів тощо. Саме після війни у Перській затоці США розпочали розробку глобальної системи протиракетної оборони. У цій війні пройшла апробацію космічна система навігації “Навстар”, яка забезпечувала точність виходу авіації на ціль у нічний час та коригування траєкторії польотів крилатих ракет як повітряного, так і морського базування. Космічний контроль давав змогу спостерігати за передислокацією військових сил Іраку та приховувати керування своїми військами. Високоточна зброя, яка становила 7 % від її загальної кількості, була представлена керованими авіабомбами, крилатими ракетами, ракетами класу “повітря-земля”, протилокаційними ракетами, літаками-невидимками (F-117A). Головна ставка у цій війні була зроблена на повітряний вибірковий удар, що дало змогу отримати перемогу з мінімальними втратами. Боеприпаси своїми руйнівними можливостями наближались до ядерної зброї. Основним театром війни у Югославії був повітряно-космічний простір, з якого проводились точні удари по стратегічних об'єктах противника. Вперше була застосована стратегічна тріада високоточної зброї: літаки-носії (В-2А, В-1В, В-52С), керовані ракети (удосконалений “Томогавк”) і

бомби (СВU-97). Частка високоточної зброї становила 70 % від загальної кількості застосованої зброї. Протиповітряна оборона Югославії була безсила і спромоглася знищити лише 10 крилатих ракет. Командування військовою операцією проводилось з Пентагона та Брюсселя (штаб-квартира НАТО). Дослідники зробили висновки, що майбутнім вирішальним чинником у збройній війні буде високоточна космічна зброя міжконтинентальної дальності, а дієвим засобом захисту – глобальні системи ПРО та управління [18].

Виховна робота з особовим складом в умовах розвитку Збройних сил України, організація системи виховної роботи, створення відповідного морально-психологічного клімату у військових колективах, підвищення національно-патріотичної свідомості, виховування відданих захисників Батьківщини стало темою для багатьох дослідників. У 1991–1996 рр. були створені органи виховної роботи у ЗСУ. Це був етап її утвердження і становлення. Фактично виховна робота розпочалась у вересні 1998 р. введенням в дію “Концепції виховної роботи у ЗСУ та інших військових формуваннях України”, яка отримала подальший розвиток у 1999 р. у “Концепції морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) ЗС України”. У подальшому ці положення були удосконалені у “Державній програмі реформування та розвитку ЗС України на період до 2005 р.”, наведені приклади організації виховної роботи потребували національно-державницької ідеології та механізмів її впровадження [16].

Розвиток концепції національної безпеки і оборони України у програмних документах українських політичних партій в період 1992–2009 рр. теж став темою наукового дослідження. Провівши проблемно-хронологічний аналіз партійно-політичної розробки національної безпеки України у програмах 182 українських парламентських та позапарламентських політичних партій, дослідник вказує на відсутність єдиного стратегічного підходу до цієї проблеми у політичному середовищі країни, неготовність політиків оперативно і адекватно реагувати на існуючі загрози. Дослідник робить висновок щодо неспроможності парламентських партій України виробити спільну позицію з питання забезпечення національної безпеки України, що істотно відображається на змінах зовнішньополітичного курсу країни зі зміною провладної партії [26].

Євроатлантична інтеграція незалежної України у військово-історичному аспекті досліджувалась на прикладі взаємовідносин України та НАТО. Дослідник робить висновок, що європейський безпековий потенціал ще не достатньо потужний, тому Організація Північно-атлантичного договору і надалі займатиме ключову позицію у питаннях безпеки Європи. Беручи до уваги існування спільних загроз як для України, так і для світу дослідник пропонує пришвидшити євроінтеграцію нашої держави до існуючих європейських та регіональних безпекових організацій [5, 14, 19, 20, 27].

Військово-політична співпраця країн співдружності незалежних держав (СНД), її становлення, розвиток та трансформація в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. теж була присутня у дисертаційних дослідженнях. Автори переконливо довели тодішню історичну необхідність створення Договору про колективну безпеку (ДКБ) і подальшу його трансформацію в Організацію ДКБ. Проаналізувавши та узагальнивши опрацьовані матеріали, дослідники ілюструють бажання нових пострадянських республік забезпечити свою національну безпеку за рахунок військового потенціалу військово-політичних блоків, їх стремління об'єднатись для попередження та усунення загроз. Зроблений заключний висновок, що мирні засоби ефективні лише тоді, коли вони підкріплюються військовою силою [32].

Розвиток воєнного мистецтва у війнах періоду другої половини ХХ ст. досліджувався на прикладі локальних війн і збройних конфліктів як окремий вид загроз, вказуючи на їхню дестабілізуючу суть. У дослідженні наведені приклади, коли гострі військово-політичні конфлікти та кризи вирішуються з використанням регулярних збройних сил. Одночасно наводиться приклад нераціональності регулярних збройних сил у збройній боротьбі з іррегулярними збройними формуваннями, як це було у В'єтнамі, Афганістані, Чечні. У дослідженні наголошено на шостому періоді історії війн, коли основою збройної боротьби виступає високоточна зброя. Незважаючи на зміну поколінь, війна має на меті досягнути чотири взаємопов'язані елементи: ураження противника, оборона своїх військ і об'єктів від ворожого ураження, управління військами і всебічне їх забезпечення. У майбутніх війнах

велике значення матиме інформаційно-психологічна боротьба до початку військових дій та після їх завершення. Зроблено висновок, що військова безпека України потребує докорінного перегляду та розвитку багатьох положень теорії і практики подальшого будівництва і реформування ЗСУ, усіх складових національного військового мистецтва [7, 8].

Збройні сили України як чинник створення та забезпечення існування системи колективної безпеки у Європі розглянуті у ракурсі спроби узагальненого аналізу використання ЗСУ у миротворчих та гуманітарних операціях ООН та НАТО у період 1992–2000 рр. На конкретних історичних прикладах показана участь українських військовиків у складі багатонаціональних сил у міжнародних операціях згідно з рішенням РБ ООН та відповідно до програми Північноатлантичного альянсу “Партнерство заради миру”. Доведено, що витрати на миротворчість безмірно малі порівняно з багатомільйонними втратами, що несе людство під час військових конфліктів. Бойовий досвід України високо оцінюється міжнародним співтовариством, що дало можливість отримати нашій державі статус активного учасника миротворчих операцій ООН. Україна стала не тільки споживачем стабільності і безпеки, але й активним її виробником, що є шляхом інтеграції до європейського співтовариства. Дослідник підкреслив один з найважливіших аспектів функціонування армії незалежної України, який зміцнює міжнародну довіру до нашої держави, покращує імідж у розбудові європейської системи безпеки, допомагає знаходити стратегічних партнерів. Миротворча діяльність ЗСУ також поповнює державну казну [3].

З наведеного можна зробити висновок, що складові військової безпеки України залишаються у полі досліджень військових істориків, чим збагачується не тільки історична наука, але й проводиться робота для практичного застосування досягнутих результатів у забезпеченні військової безпеки держави як основи національної безпеки.

Як підкреслив професор Л.Є. Дециньський, протягом десятиліть значний внесок у підготовку до захисту дисертацій, авторефератів і інших документів у ВАК України зробили зав. відділу наукової роботи, пізніше проректор з наукової роботи і сьогодні ректор НУ “Львівська політехніка” проф. Бобало Ю.Я., а також незмінна, з великим досвідом роботи зав. аспірантурою та докторантурою Шишкіна І.О. Усе це дало змогу знати спеціалізовану Вчену раду по всій Україні, оскільки захисти дисертацій направляються з усіх регіонів України, з Міністерства оборони, Києва та Харкова, інших міст України.

1. Дециньський Л. Є. *Україна у міжнародних відносинах ХХ ст.* – Львів, 2004. – С. 46–50. 2. Харук А. І. *Військово-повітряні Сили України в 1917–1920 рр.* дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Харук Андрій Іванович. – Львів., 2000. – 19 с. 3. Кривизюк Л.П. *Вишкіл та виховна робота в українських військах періоду визвольних змагань: автореф ... канд. істор. наук: спец. 20.02.22 / Кривизюк Л.П.* – Львів, 2001. – 19 с. 4. Пулим О.В. *Збройні сили України як фактор створення та забезпечення існування системи колективної безпеки у Європі: автореф. ... канд. істор. наук: спец. 20.02.22 / О.В. Пулим.* – Львів, 2001. – 18 с. 5. Ткачук П.П. *Організація артилерійських частин та їх бойова діяльність по захисту української державності 1917–1920 рр.* дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Ткачук П.П. – Львів, 2003. – 210 с. 6. Калашніков А.В. *Протиборство Північноатлантичного альянсу та Організації Варшавського договору (1949 – 1991 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Калашніков Анатолій Васильович* – Львів., 2005. – 206 с. 7. Лойко О.М. *Історична необхідність формування сучасної професійної армії України: автореф ... канд. іст. наук: спец. 20.02.22 / Лойко О.М.* – Львів., 2005. – 20 с. 8. Радецький В.Г. *Розвиток воєнного мистецтва у війнах періоду другої половини ХХ століття: дис. ... канд. іст. наук: 2 0.02.22 / Радецький Віталій Григорович; Національний ун-т “Львівська політехніка”.* – Л., 2006. – 233 с. 9. Шумка А. В. *Досвід локальних війн і збройних конфліктів другої половини ХХ століття у формуванні концепцій інформаційної війни / дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Шумка А.В.* – Львів., 2006. – 178 с. 10. Хома І. Я. *Військове формування Січових Стрільців Наддніпрянищини в боротьбі за державність України в 1917–1919 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Хома Іван Ярославович.* – Львів, 2007. – 183 с. 11. Страннікова А.М. *Інформаційно-психологічне протиборство у воєнних конфліктах другої половини ХХ ст.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Страннікова Андрій Миколайович.* – Львів, 2007. – 180 с. 12. Луцьков А.В.

Гарантування державної безпеки України: історичний досвід провідних держав та сучасність: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Луцьков Артур Володимирович. – Львів, 2007. – 179 с. 13. Федоренко Д.С. Застосування зенітної артилерії Сухопутних військ у воєнних конфліктах кінця другої половини ХХ ст.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Федоренко Д.С. – Львів, 2007. – 180 с. 14. Скорич Л.В. УНР і ЗУНР: військово-політичне співробітництво у 1918–1919 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Скорич Лілія Василівна. – Львів., 2007. 15. Ліпкевич С.Я. Історичний досвід входження колишніх членів організації Варшавського договору та держав Балтії до НАТО (в контексті перспектив України): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Ліпкевич Світлана Ярославівна. – Львів, 2008. – 211 с. 16. Матяшук В.П. Створення й розвиток ліцеїв військового спрямування України (1991–2005 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Матяшук Валентина Петрівна. – Львів, 2008. – 210 с. 17. Іценко Т.В. Виховна робота з особовим складом в умовах розвитку Збройних сил України (1991–2006 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Іценко Тарас Васильович. – Львів, 2008. – 193 с. 18. Мина Ж.В. Збройні сили Директорії УНР та їх боротьба за державну незалежність України (листопад 1918 р. – листопад 1920 р.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Мина Ж.В. – Львів., 2008. 19. Ланько Олег Миколайович. Бойове застосування новітніх засобів Збройної боротьби в локальних війнах 90-х років ХХ ст.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Ланько О. М. – Львів, 2008. – 180 с. 20. Козинець І.П. Участь Збройних сил України в міжнародній миротворчій діяльності (1992–2006 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Козинець Іван Павлович. – Львів, 2008. – 226 с. 21. Яровий Віталій Григорович. Історичний досвід трансформації оборонно-промислового комплексу країн – колишніх членів Організації Варшавського договору (1991 – 2008 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Яровий В.Г. – Львів, 2009. – 162 с. 22. Голозуватенко Г.О. Збройні сили України, їх створення, розвиток та реорганізація на контрактній основі (1991–2007 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Голозуватенко Г.О. – Львів, 2009. – 178 с. 23. Попович О.І. Становлення і розвиток систем стратегічної протиракетної оборони: досвід провідних держав світу: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Попович Олександр Ілліч. – Львів, 2009. – 175 с. 24. Сташко А.І. Аеромобільні війська України в історичному контексті: передумови виникнення, становлення та розвиток: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Сташко Андрій Іванович. – Львів, 2009. – 153 с. 25. Галайко Б.М. Вишкіл молоді в діяльності Української військової організації: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Галайко Богдан Миколайович. – Львів, 2009. – 190 с. 26. Байло А.Я. Військово-організаційна та громадська діяльність генерала Мирона Тарнавського: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Байло Андрій Ярославович. – Львів, 2009. – 174 с. 27. Левик Б.С. Розвиток концепції національної безпеки і оборони України в програмних документах українських політичних партій в період 1992–2009 рр. (воєнно-історичний аспект): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Левик Богдан Степанович – Львів., 2010. – 189 с. 28. Компанець І.В. Євроатлантична інтеграція незалежної України у військово-історичному аспекті: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Компанець Ігор Володимирович – Львів., 2010. – 209 с. 29. Юрчук О. Початковий етап створення та розвитку танкових військ: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Юрчук Олександр. – Львів, 2010. – 181 с. 30. Моргун М. В. Організація та бойове застосування броньованих частин української армії в 1917–1920 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22/ Моргун Микола Віталійович. – Львів., 2011. – 163 с. 31. Костишин Е.І. Військово-політична діяльність Симона Петлюри: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Костишин Емілія Іванівна. – Львів, 2010. – 176 с. 32. Мельник Р. П. Українська військово-теоретична думка 20–30 рр. ХХ ст.: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Мельник Роман Петрович. – Львів, 2011. – 175 с. 33. Лозинський П.І. Воєнно-політичне співробітництво країн співдружності незалежних держав: становлення, розвиток, трансформація кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Лозинський Петро Ігорович. – Львів, 2011. – 179 с. 34. Харук А.І. Авіаційна промисловість України як складова військово-промислового комплексу у 1910–1980 рр.: дис. ... докт. істр. наук: 20.02.22 / Харук Андрій Іванович. – Львів, 2011. – 370 с.